

Διατάξεις Οικογενειακού Δικαίου στους κανόνες της εν Νεοκαισαρεία Συνόδου (2ο Μέρος)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

3. Οι διατάξεις στον γ' κανόνα.

Ο γ' κανών της Νεοκαισαρείας Συνόδου[1] ασχολείται με το θέμα της τριγαμίας. Λέγει λοιπόν ο κανών ότι τα επιτίμια που επιβάλλουν στους τρίγαμους είναι γνωστά. Παρέχεται όμως η δυνατότητα στο πνευματικό να συστέλλει τα επιτίμια υπό το πρίσμα της μετάνοιας που θα υποδείξουν οι αμαρτάνοντες.

Πηγή: www.wikipaintings.org/

Εντύπωση προξενεί το γεγονός ότι δεν αναφέρονται συγκεκριμένα επιτίμια. Ωστόσο ο κανών αναφέρει «ὁ μὲν χρόνος σαφὴς ὁ ὠρισμένος », που δηλώνει ότι ο χρόνος των επιτιμιών ήταν γνωστός. Το γεγονός αυτό μας αποκαλύπτει ότι εκείνη την εποχή η τριγαμία ήταν συχνό φαινόμενο και ίσως είναι αυτός ο λόγος που δεν αναφέρεται στο κανόνα.

Παρ' όλα αυτά μαθαίνουμε από τον δ' κανόνα του Μ. Βασιλείου[2] τα επιτίμια τόσο των τρίγαμων όσο και των δίγαμων. Έτσι οι δίγαμοι επιτιμώνται με ένα οι δύο χρόνια ενώ οι τρίγαμοι με τρία, τέσσερα ή και πέντε χρόνια. Χαρακτηριστική είναι η αναφορά που κάνει ο κανόνας περί τριγαμίας αποκαλώντας τη «πορνεΐα κεκολασμένην» και συνεχίζει λέγοντας ότι τα επιτίμια αυτά δεν τα έχουμε παραλάβει από κάποιο κανόνα αλλά από τη συνήθεια των προηγούμενων Πατέρων. Το γεγονός αυτό συμβαδίζει και με τον γ' κανόνα που εξετάζουμε αφού και σ' αυτόν οι Πατέρες αναφέρονται σε επιτίμια που έχουν ληφθεί από συνήθεια.

Τέλος θα πρέπει να αναφερθούμε σε άλλους δύο κανόνες του Μ. Βασιλείου. Αυτοί είναι οι ν'[3] και π'.[4] Στο μεν πρώτο αναφέρεται ότι ο τρίτος γάμος είναι

ρυπάσματα της Εκκλησίας, στο δε δεύτερο λέει ότι η πολυγαμία είναι χειρότερη από την πορνεία.[5]

4. Οι διατάξεις στον δ' κανόνα.

Σύμφωνα με τον δ' κανόνα[6] εάν κάποιος πρόκειται να κοιμηθεί με γυναίκα την οποία επιθύμησε αλλά δεν πραγματοποιήσει την επιθυμία του, φαίνεται ότι σώθηκε από τη Θεία Χάρη.

Στις ερμηνείες των Ζωναρά και Βαλσαμών[7] γίνεται αναφορά στις βαθμίδες των αμαρτημάτων οι οποίες κατά τους Πατέρες είναι τέσσερις, η προσβολή, η πάλη, η συγκατάθεση και η πράξη.[8] Από αυτές τις τέσσερις οι δύο πρώτες μένουν ανεπιτίμητες ενώ οι δύο τελευταίες επιτιμώνται. Λέει συγκεκριμένα ο Ζωναράς ότι η μεν συγκατάθεση κρίνεται και αιτιάζεται η δε πράξη κολάζεται. Το ότι η συγκατάθεση επιτιμάται βεβαιώνεται και από τον ο' κανόνα του Μ. Βασιλείου.[9] Σ' αυτόν ο διάκονος που αμάρτησε μέχρι του φιλήματος επιτιμάται με αποχή από τη Θεία Λειτουργία, ειδάλλως καθαιρείτε. Κατ' επέκταση τα ίδια ισχύουν για Πρεσβύτερο και για Επίσκοπο. Η αμαρτία του διακόνου μαρτυρείται από τη συγκατάθεσή του στην αμαρτία, η οποία συγκατάθεση είναι η αρχή και η αιτία των επιτιμιών[10] σύμφωνα με τον Αγ. Ιωάννη το Νηστευτή.[11]

Επομένως και κατά τον δ' κανόνα της παρούσης Συνόδου πρέπει να επιτιμάται ο αμαρτάνων διότι με τη λέξη «συγκαθευδῆσαι» δηλούται η συγκατάθεση στην αμαρτία.

5. Οι διατάξεις στον ζ' κανόνα.

Ο ζ' κανών[12] της Συνόδου διαλαμβάνει επί των δίγαμων αλλά με ένα ιδιαίτερο τρόπο. Ιδιαίτερο διότι δεν ασχολείται συγκεκριμένα με τους δίγαμους αναφέροντας επιτίμια, αλλά δεν επιτρέπει στους κληρικούς να συνφάγουν με τους δίγαμους μετά το πέρας της τελέσεως του μυστηρίου του γάμου. Ωστόσο τα επιτίμια γίνονται γνωστά σε εμάς από την ερμηνεία του Βαλσαμόνα[13] όπου σύμφωνα με τον δ' κανόνα του Μ. Βασιλείου[14] οι διγαμούντες επιτιμώνται με αποχή από των Θείων Αγιασμάτων με ένα έως δύο χρόνια.

Η απαγόρευση του κανόνα προς τον Ιερέα που τέλεσε το μυστήριο να παραστεί στο γεύμα που παραθέτουν οι νεόνυμφοι μετά το μυστήριο ίσως φανεί σε κάποιους αντιφατικό. Αντιφατικό διότι αρχικά επιτρέπεται στον Ιερέα να ευλογήσει το γάμο και έπειτα δεν επιτρέπεται να παραστεί σε μία κοινωνική εκδήλωση. Η άποψή μας είναι ότι δεν υπάρχει αντίφαση διότι το γεγονός της ιερουργίας του γάμου είναι υποχρεωτικό για τον Ιερέα ούτος ώστε να ευλογηθεί ο γάμος ενώπιον του Θεού. Από την άλλη η παρουσία του Ιερέως στο κοινωνικό γεγονός της τράπεζας δεν

έχει να προσφέρει κάτι.

Η παρουσία ή η αποχή του ιερέως από το γεύμα των νεόνυμφων δεν πρέπει να παρερμηνευτεί. Ο κανών δεν προτρέπει τους ιερείς να μέμφονται τους νεόνυμφους, αλλά να αποφεύγουν να συνφάγουν μ' αυτούς στο γεύμα που παραθέτουν μετά το γάμο και για όσο χρόνο βρίσκονται υπό το επιτίμιο που τους έχει επιβληθεί. Όπως προείπαμε ο χρόνος αυτός ορίζεται περίπου στα δύο χρόνια, τούτο όμως εξαρτάται και από τη μεταμέλεια που υποδεικνύουν. Επομένως ενδέχεται ο χρόνος αυτός είτε να μειωθεί είτε ν' αυξηθεί.[15]

6. Οι διατάξεις στον η' κανόνα.

Ο η' κανών της συνόδου[16] ασχολείται με το θέμα της μοιχείας. Αναφέρει τι πρέπει να πράξουν οι σύζυγοι, των οποίων η γυναίκα μοιχάται, είτε είναι λαϊκοί είτε κληρικοί.

Εάν λοιπόν η γυναίκα ενός λαϊκού έχει πέσει στο αμάρτημα της μοιχείας δεν επιτρέπεται σ' αυτόν να χειροτονηθεί. Τούτο συμβαίνει στη περίπτωση που η γυναίκα του έχει «έλεγχθῇ φανερώς». Στη περίπτωση που μοιχεύσει μετά τη χειροτονία του συζύγου της, αυτός «ὀφείλει ἀπολῦσαι αὐτήν », δηλαδή να πάρει διαζύγιο. Εάν όμως συνεχίσει να συζή μαζί της τότε δεν επιτρέπεται να ιερουργεί και ως εκ τούτου καθαιρείται.

Εκείνο που προβληματίζει στο παρόντα κανόνα είναι το «ἐὰν ἐλεγχθῇ φανερώς». Εδώ φαίνεται ότι ο κανόνας εισάγει ένα διαχωρισμό. Από τη μία έχουμε τη γυναίκα που μοιχάται κατηγορούμενη από τρίτους για τη πράξη της και από την άλλη τη γυναίκα που μοιχάται αλλά δεν κατηγορείται από κανένα. Με αυτό το προβληματισμό ασχολείται ο Βαλσαμών[17] στην ερμηνεία του. Ισχυρίζεται πως κάποιοι νόμοι ορίζουν ότι δεν πρέπει να καταδικάζουν τη γυναίκα που μοιχάται εάν δεν υπάρχουν αποδείξεις, δηλαδή η επ' αυτοφώρω σύλληψη της και η μαρτυρία τουλάχιστον πέντε ατόμων. Την ίδια ακριβώς θέση κρατάει και ο Ζωναράς[18] λέγοντας πως δεν πρέπει να κατηγορείται κάποιος με υποψίες χωρίς να υπάρχουν μαρτυρίες. Αυτή η θέση των Βαλσαμών και Ζωναρά είναι εφάμιλλη με την Ευαγγελική ρήση «Ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα», [19] προερχόμενη εκ της Παλαιάς Διαθήκης.[20] Σύμφωνα με τα προαναφερόμενα δεν χρειάζονται πέντε μάρτυρες, όπως ισχυρίζεται ο Βαλσαμών, αρκούν δύο ή τρεις μάρτυρες για να στοιχειοθετηθεί κατηγορία.

Στη περίπτωση όμως που η μοιχευθείσα γυνή εξομολογηθεί στο πνευματικό τη πράξη της αυτή, τότε τι γίνεται; Τη λύση στο ερώτημα αυτό τη δίνει ο Αγ. Νικόδημος με την ερμηνεία του.[21] Σε μία τέτοια περίπτωση οφείλουν οι άνδρες να χωρίζουν από τις γυναίκες τους διότι εάν δεν το πράξουν και κοιμηθούν μαζί

τους τότε γίνονται συμμετέτοχοι της μοιχείας με αποτέλεσμα να είναι ανάξιοι προς ιεροσύνη τόσο οι λαϊκοί όσο και οι κληρικοί. Ο Αγ. Νικόδημος κινούμενος υπό το πνεύμα αυτό δεν κάνει διαχωρισμό λαϊκών και κληρικών όπως πραγματοποιεί ο Βαλσαμών.

[1] Ρ.Π.Γ΄, σελ. 74.

[2] Ρ.Π.Δ΄, σελ. 102.

[3] Ό.π., σελ. 203.

[4] Ό.π., σελ. 242-243.

[5] Βλ. υποσημ. Πηδαλίου, σελ. 387-388.

[6] Ρ.Π.Γ΄, σελ. 75.

[7] Ό.π., σελ. 75-76.

[8] Για τις βαθμίδες των αμαρτημάτων βλ. Χριστινάκη, Η Απόπειρα, σελ. 360-371.

[9] Ρ.Π. Δ΄, σελ. 228.

[10] Χριστινάκη, Η Απόπειρα, σελ. 367-370.

[11] Ρ.Π.Δ΄, σελ. 436.

[12] Ρ.Π.Γ΄, σελ. 80.

[13] Ό.π., σελ. 81.

[14] Ρ.Π.Δ΄, σελ. 102.

[15] Βλ. υποσημ. Πηδαλίου, σελ. 390.

[16] Ρ.Π.Γ΄, σελ. 82.

[17] Ρ.Π.Γ΄, σελ. 83.

[18] Ό.π., σελ. 82-83.

[19] Ματθ. ιη΄, 16

[20] Δευτ. ιθ΄, 15

[21] Πηδάλιον, υποσημ.1, σελ. 391.